

Lucian Blaga

și fascinația luminii

Deși încă o carte având drept tematică opera lui Lucian Blaga ar putea părea drept „un ac în carul cu fân” al literaturii române, demersul critic întreprins de Cristina Călin în *Metafora luminii în creația lui Lucian Blaga* este, cu desăvârșire, unul singular. Există diferite încercări de abordare a metaforei în lirica lui Blaga, pornind de la arhicunoscuta distincție operată de poet însuși: „metaforă plasticizantă” și „metaforă revelatorie”, însă despre o analiză completă și sistematică, „en détail”, nu se putea vorbi până la cartea Cristinei Călin: „(...) intenția mea în această lucrare este aceea de a urmări și evidenția itinerariului parcurs de metaforă de la stadiul de trop, conform acceptării generale, îmbrăcând diverse valențe și conotații științifico-semantice, la exemplificarea concretă, dar selectivă, cu aspecte din operele poeților români, pentru a focaliza în final asupra universului liric blagian. Am parcurs aprecierile strict necesare și esențiale ale metaforicului poetic, distingând cu precădere asupra celor două categorii de metafore: plasticizante și revelatorii, analizate chiar de Lucian Blaga” (p.5).

Clar șimeticlos, mergând de cele mai multe ori până la evidențierea celor mai subtile detaliilor, demersul Cristinei Călin are ca fundamente poetica și mitopoetica, după cum se poate observa și în cuprinsul cărții: *Metaforicul și miticul poetic* (partea întâi) și *Sino-nimele metaforice ale luminii în poezia lui Lucian Blaga* (partea a doua). Fără a omite vreunul din atributele liricii blagiene, pornind de la imaginarul specific expresionist, până la aspecte filosofice și chiar folclorice, autoarea evidențiază „adventura metaforei” blagiene printr-un *close-reading* riguros, întreprins pe un fundal teoretic solid, de la Paul Ricoeur, Gaston Bachelard sau Umberto Eco până la Eugen Todoran, Mihaela Mancaș și Matei Călinescu. Cu o maximă precizie, Cristina Călin împletește stilul academic, științific, cu cel didactic, oferind accesibilitate atât unui segment de public inițiat, cât și unui neavizat. Mai mult, fiecare capitol conține o parte introductivă, un preambul cu scopul punerii în temă a cititorului în ceea ce privește conținutul capitolului ce urmează a fi dezbatut.

Analiza Cristinei Călin poate fi caracterizată printr-o dublă perspectivă: pe de o parte sincronică, dezbatând din punct de vedere ontopoetic elementele imaginarului blagian, punându-le fie în concordanță, fie în disonanță cu alți poeți contemporani lui Blaga: „și la

Lucian Blaga, ca și la ceilalți scriitori interbelici, se întâlnește tendința către extensia metaforei într-un context mai larg decât cel al figurilor traditionale, care se limitau la redarea unei singure sintagme” (p.34). Pe de altă parte, vorbim și despre o perspectivă diacronică – căci demonstrația autoarei se construiește printr-o radiografie completă a liricii lui Blaga, de la volumul de debut *Poemele luminii* (1919), până la ultimul, *Mirabila sămânță* (1960). Notabilă în prima parte a cărții este analiza stilistică a poemelor, atât prin prisma teoriilor de gen (prin teoreticieni precum: Dumitru Irimia, Iorgu Iordan, Ion Coteanu), cât și dintr-o perspectivă lingvistică (Eugen Coșeriu), ori de „gramatică a metaforei” în stilul Mihaelei Mancaș.

Dar punctul forte poate fi identificat în partea a doua a cărții, unde autoarea, în același stil concis, printr-un scrupulos travaliu, inventariază metafora luminii blagiene, identificând-o și exemplificându-i sursele de la debut – sub semnul Expresionismului, până la maturitate, marcată de „fondul mioritic”: „Lucian Blaga afirma că în sufletul său și al românului, în general, există un *fond mioritic* inherent, prin care se realizează o comunicare a omului cu natura, specifică limbajului mitic” (p.108). Nici în partea a doua a cărții autoarea nu se îndepărtează de substratul mitic, aceasta identificând chiar aspecte ale gândirii lui Goethe în lirica poetului român, conform căror imaginativitate poetică are drept origini gândirea mitică.

Suportul „practic” al celor enunțate anterior vine prin prisma interpretărilor lui Gilbert Durand asupra imaginarului, pe care Cristina Călin îl invocă în această a doua parte a cărții. Dar poate cele mai interesante capitole sunt *Cromatică poetică blagiană*, unde autoarea conturează semnificația culorilor, de la albastru la roșu și verde, și *Selenar vs. solar*, unde relația lumină-acvatic este revelată prin prisma unor simboluri: fântâna, lacul, iezerul, râul, marea, apa neagră, lacrimile.

O singură obiecție ar fi de adăugat cărții Cristinei Călin: ușoarele excese teoretice care, pe alocuri, îndepărtează de la subiect. În rest, văzută în ansamblu, cartea este un succes.

- Cristina Călin, *Metafora luminii în creația lui Lucian Blaga*, Brașov, Editura Aula, 2008, 267 p.

Emma Ersék 2008

EMMA ERSÉK